

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSA Jolanta Hawryszko (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku C. spółki z o.o. [...]

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...]

z udziałem zainteresowanych: [...]

o podstawę wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 marca 2017 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 4 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa 1269/15,

**oddala zażalenie i nie obciąża żalącego się kosztami
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu sprawy z wniosku C. spółki z o.o. [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział [...] z udziałem zainteresowanych [...] o podstawę wymiaru składek na skutek skargi kasacyjnej C. spółki z o.o. [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z 23 lutego 2016 r. postanowieniem z dnia 4 lipca 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną. Sąd uzasadnił, odwołując się do art. 398² § 1 k.p.c., że w sprawie wnioskodawca odwołał się od dziesięciu decyzji organu rentowego dotyczących zainteresowanych, w których to decyzjach określono

wyłącznie podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanych z tytułu podlegania ubezpieczeniom jako pracowników wnioskodawcy za wskazane w decyzjach okresy. Przypisanie wyższej podstawy wymiaru składek wynikało z uznania, że do przychodów osiągniętych przez zainteresowanych należało uwzględnić kwoty wypłaconych napiwków, które stanowią element wynagrodzenia ze stosunku pracy. W związku z tym Sąd uznał, że przedmiotem sporu nie jest podleganie ubezpieczeniom społecznym, ponieważ zainteresowani bezspornie są objęci ubezpieczeniami społecznymi z tytułu zatrudnienia, zatem przedmiotem zaskarżenia jest wysokość należnych składek od zwiększonych podstaw wymiaru na ubezpieczenia opisanych w zaskarżonych decyzjach. W konsekwencji o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej ze spraw, w których ubezpieczeni pracownicy są zainteresowanymi, a ta jest niższa niż 10.000 zł.

Zażalenie na postanowienie złożył płatnik składek C. sp. z o.o. [...] zarzucając naruszenie art. 398 § 1 k.p.c. zd. 2 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że skarga kasacyjna dotycząca ubezpieczeń społecznych dotyczy sprawy wyłącznie o ustalenie wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne należnych ze stosunku pracy, podczas gdy w rzeczywistości przedmiotem zaskarżonego postępowania było objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego zainteresowanych. W uzasadnieniu wskazano, że zgodnie z art. 398 § 1 zd. 2 k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Pojęcie spraw o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego w orzecznictwie jest rozumiane szeroko, jako obejmujące również sprawy z zakresu ubezpieczeń zdrowotnych, sprawy dotyczące ustalenia osoby, która obowiązana była odprowadzać składki, czy też inne sprawy dotyczące potwierdzenia istnienia lub nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego. Zatem kluczowe jest ustalenie rzeczywistej istoty sporu, a jeżeli ta sprowadza się do ustalenia, czy istnieje stosunek ubezpieczenia społecznego, czy to w odniesieniu do całości lub do części przychodów ubezpieczonego, to postępowanie dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia

społecznego. Nie można zatem uznać w sposób automatyczny, że żadne postępowanie z zakresu ubezpieczeń społecznych, któremu można przypisać określoną wartość majątkową, czy też wartość przedmiotu zaskarżenia, nie jest postępowaniem o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

W ocenie składającego zażalenie, istotą sporu w sprawie było określenie, czy istnieje stosunek ubezpieczenia społecznego w odniesieniu do części przychodów zainteresowanych. Postępowanie bowiem dotyczyło określenia, czy napiwki otrzymywane przez zainteresowanych podlegają reżimowi obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. W sprawie istotą sporu była w szczególności interpretacja przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.) - art. 12 ust. 1. Nie stanowiło istoty ustalenie wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, bowiem była to konsekwencja rzeczywistego postępowania zakończonego wyrokiem.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział [...] wnioskował o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych trafnie argumentował w odpowiedzi na zażalenie, że toczące się postępowanie dotyczyło dziesięciu decyzji wydanych wobec płatnika składek oraz poszczególnych ubezpieczonych będących pracownikami płatnika, w których to decyzjach organ rentowy do podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne doliczył przychód ubezpieczonych uzyskiwany z tytułu otrzymywania napiwków. Przy tym należy zauważyć, że sprawy zostały połączone formalnie, zatem wartość przedmiotu sporu powinna zostać ustalona odrębnie dla każdej ze spraw (art. 219 k.p.c.). Zarządzenie o połączeniu ma bowiem charakter techniczny i nie odbiera połączonym sprawom samodzielności. Oznacza to, że w każdej z połączonych spraw zapada osobne rozstrzygnięcie, nawet jeżeli przybiera procesową formę jednego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., I UZ 25/14; www.sn.pl).

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty, oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Kwestia dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawie dotyczącej wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wielokrotnie była przedmiotem orzekania Sądu Najwyższego. W kontekście przepisu art. 398² § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że w postępowaniu, w którym przedmiot sporu stanowi wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, sprawa ma charakter majątkowy i nie jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym. W takim postępowaniu wartość przedmiotu zaskarżenia równa jest różnicy pomiędzy składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres, co należy ustalić w myśl art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. a wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się płatnika. Stanowisko Sądu Najwyższego zostało potwierdzone również w najnowszym orzecznictwie, z którego wynika, że pojęcia „objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego” i „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne” nie pokrywają się, a spór o podstawę wymiaru składek i ich wysokość nie jest sporem o objęcie ubezpieczeniem społecznym, a może być co najwyżej jego konsekwencją. Natomiast wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienie z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UZ 7/14, postanowienie z dnia 6 sierpnia 2015 r., II UZ 5/15, postanowienie z dnia 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/15, postanowienie z dnia 19 stycznia 2017 r., I UZ 55/16; www.sn.pl).

W rozpoznawanym przypadku każda decyzja wskazuje kwotowo podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanego jako pracownika płatnika składek C. sp. za poszczególne miesiące. W każdej z połączonych formalnie spraw zaistniałych wskutek odwołania się płatnika od decyzji organu, określono wartość przedmiotu sporu, a tym samym zaskarżenia, jako różnicę między wysokością należności składkowych wskazanych w decyzji o ustaleniu podstaw wymiaru składek, a wysokością składek zadeklarowanych przez płatnika. Płatnik składek nie negował wartości przedmiotu sporu.

Wskazane okoliczności pozwalają więc na stwierdzenie, że sprawy zainicjowane odwołaniami od decyzji, w których określono podstawy wymiaru składek na poszczególne ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne mają charakter spraw, w których przedmiotem sporu jest tylko i wyłącznie kwestia wysokości składek należnych od płatnika składek. Żadna ze stron procesu nie negowała tytułu ubezpieczenia społecznego poszczególnych zainteresowanych, którym jest stosunek pracy. Należy podkreślić, że sporne decyzje nie dotyczyły objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jak też nie zmieniały okresów podlegania ubezpieczeniom, a jedynie stwierdzały wymiar składek z tytułu stosunku pracy. Dlatego też nie można zgodzić się z płatnikiem, że przedmiotem zaskarżenia jest objęcie ubezpieczeniem społecznym w rozmiarze wynikających z przychodu z tytułu napiwków jako formy wynagrodzenia. Należy podkreślić, że tytuł ubezpieczenia społecznego istnieje albo nie, a tylko wtedy gdy nie istnieje podlega ustaleniu. Natomiast z przepisów regulujących system ubezpieczeń społecznych nie można wywodzić, że tytuł ubezpieczenia społecznego jest częściowy. Tytuł jest bowiem przypisany do zdarzenia prawnego jakim jest umowa o pracę, zlecenie i inne, wg art. 6, 11, 12 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.); nie jest natomiast przypisany do rodzaju świadczenia realizowanego w wykonaniu wymienionych umów. W sprawie płatnik zakwestionował nie tytuł ubezpieczenia społecznego, lecz rozmiar ubezpieczenia, którego miarą jest wartość składek na ubezpieczenia społeczne.

W konsekwencji należy uznać, że płatnik składek nie ma racji twierdząc, że przedmiotem sprawy jest podleganie ubezpieczeniom społecznym. Spór między

stronami oczywiście nie dotyczy objęcia zainteresowanych ubezpieczeniami społecznymi, lecz zakresu tego ubezpieczenia. Trafnie przy tym zauważył organ, że konieczność interpretacji przepisów prawa materialnego, do którego to zdarzenia odwołuje się płatnik, stanowi konieczny element dla oceny prawnej charakteru świadczeń polegających uwzględnieniu w postawie wymiaru składek, natomiast zakres stosowania prawa materialnego samoistnie nie przesądza o charakterze prawnym rozpoznawanego żądania. Skoro w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego od której wniesiono odwołanie, to przeniesienie sprawy na drogę sądową ogranicza tę sprawę do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć.

Nie ulega wątpliwości, iż w sprawie wartość przedmiotu sporu, a tym samym zaskarżenia co do decyzji wydanych wobec poszczególnych ubezpieczonych nie przekracza kwoty 10.000 zł.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił zażalenie płatnika składek. Na podstawie art. 398²¹ k.p.c. i 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. nie obciążono płatnika składek kosztami postępowania zażaleniowego uznając, że sprawa należy do serii spraw jednorodzących i po stronie organu nie powoduje niezbędnych kosztów do celowej obrony interesów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 maja 2012 r., I UZ 17/12, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 141). Wydanie przez organ rentowy wielu decyzji dotyczących wysokości podstawy składek na ubezpieczenie społeczne osobno do każdego ubezpieczonego (pracownika tego samego pracodawcy) nie powinno przekładać się na zwielokrotnienie kosztów zastępstwa procesowego stron.